

Siyasi Temsil ve Kadınlar: Yeni Zelanda Örneği

Melek KAYMAZ MERT¹
Zeynep Ece ÜNSAL²

Özet

Günümüz yönetim anlayışlarında, siyasi temsil, vatandaşların seçimlerde oy kullanarak seçtiği temsilciler vasıtası ile yönetime katılması olarak düşünülmektedir. Çağdaş dünyada böyle bir temsil mekanizması içerisinde toplumun her kesiminin eşit bir biçimde temsil edilmesi beklenir. Ancak siyasette ve diğer önemli karar alma mekanizmalarında toplumun her kesimi aynı oranda temsil edilmemektedir ve bu gerçek, eşit olmayan bir temsil şekline işaret etmektedir. Bugün hemen hemen her ülkede, kadınların siyasi mekanizmalarda sayıca az olmaları, bu konuda çok önemli bir örnektir. Kadınların bütün dünyada siyasette eksik temsil ediliyor olmaları eksik bir demokrasi ve temsil anlayışı olarak, yıllardır süregelen bir sorun olmuştur. Bu sorun, tarihte siyasi faaliyetlerin başladığı ilk yıllardan günümüze kadar devam etmiştir. Ancak, sayıları az da olsa, bazı ülkelere bu konuda iyi örnek olarak gösterilebilirler. Yeni Zelanda bu iyi örneklerden biri olarak, bugün dünyada siyasette kadın temsili oranının oldukça yüksek olduğu bir ülke olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Yeni Zelanda'da kadınların siyasi haklarını elde etmelerinden günümüze bu konuda yaşanan gelişmeleri, literatür tarama yöntemi ve istatistik veriler ışığında ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Siyasi Temsil, Kadınlar, Yeni Zelanda

¹ Öğr. Gör. Dr., Bursa Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Bursa, Türkiye, ORCID: 0000-0001-9027-7780, melek.mert@btu.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Beykent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0000-0001-8351-2148, zeynepunsal@gmail.com

The Political Representation of Women: The Case of New Zealand

Melek KAYMAZ MERT¹
Zeynep Ece ÜNSAL²

Abstract

In today's perceptive, political representation is considered as the participation of the citizens in the administration through the representatives elected by themselves in the elections. In the contemporary world, it is expected that every segment of the society will be represented equally within such a representation mechanism. However, not all segments of the society are equally represented in politics and other important decision-making mechanisms and this fact indicates an unequal form of representation. The low number of women in political mechanisms in almost every country today is a very important example in this regard. The underrepresentation of women in politics all over the world has been an ongoing problem for years as an incomplete understanding of democracy and representation. This problem has continued from the first years of political activities to the present day. However, although their number is small, some countries can be shown as good examples in this regard. As one of these good examples, New Zealand stands out as a country with a very high female representation in politics in the world today. The aim of this study is to reveal the developments in this issue from the time women gained their political rights in New Zealand to the present in the light of literature review and statistical data.

Keywords: Political Representation, Women, New Zealand

¹ Lect. Dr., Bursa Technical University, The School of Foreign Languages, Bursa, Türkiye, ORCID: 0000-0001-9027-7780, melek.mert@btu.edu.tr

² Asst. Prof., Beykent University, Faculty of Political Science and International Relations, İstanbul, Türkiye, ORCID: 0000-0001-8351-2148, zeynepunsal@gmail.com

GİRİŞ

Demokrasi kavramının ilk ortaya çıktığı Antik Yunan'dan, ilk seçimlerin gerçekleştiği Antik Roma İmparatorluğu'ndan bu yana kadınlar erkeklere oranla daha az seçilmişlerdir ve bu tarihsel geleneğin bir sonucu olarak, bugün de siyasette daha az temsil edilmektedirler. Kadınların siyasi temsil ve siyasete katılımı sorunu bugün oldukça güncel bir meselemiş gibi durmaktadır ancak kadınların siyasetteki temsilsizlik sorununun anlaşılması için tarihsel temellere bakmak gerekir. Bu temellendirme, genelde demokrasinin doğduğu yer olarak kabul edilen Antik Yunan'dan itibaren yapılmaktadır. Daha sonra tarihsel süreç incelendiğinde, devlet yapılarının erkek egemen birer yapıya dönüştükleri ve bu katı yapı içerisinde, önemli karar alma mekanizmalarında kadınların söz hakkının oldukça az olduğu yadsınamayacak bir gerçektir. Fransız Devrimi'nde kadınların da birer yurttaş olarak kabul edilmesi için mücadele edip idama mahkûm edilen Olympe de Gouges'den, Cumhuriyet'in ilanı ile erkeklere verilen seçme seçilme hakkının kadınların da hakkı olduğunu savunan Nezihe Muhittin'e kadar dünyanın dört bir tarafında kadınlar eşit haklar için mücadele etmişlerdir.

Kadınlar uzun mücadeleler sonucunda seçme ve seçilme haklarını elde etmişlerdir. Ancak hiçbir zaman Parlamentolar ve Bakanlıklar gibi önemli karar alma mekanizmalarında, erkekler kadar eşit temsil edilememişlerdir. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women) ve Parlamentolar Arası Birlik (IPU) tarafından yayınlanan "Siyasette Kadın 2021" verilerine göre parlamentolardaki kadın milletvekili oranı %25,5, Bakanlık pozisyonlarındaki kadınların oranı %21,9'dur ve sadece 22 ülkede kadınlar devlet ya da hükümet başkanı olabilmişlerdir (UN Women, 2021).

Bütün bu eşitsiz tabloya rağmen, az da olsa bazı ülkelerde siyasette kadınların temsil oranının daha yüksek olduğunu ve kadınların siyasette daha aktif oldukları görülmüştür. Yeni Zelanda, bu iyi örneklerden biridir. Yeni Zelanda, kadınların oy hakkını 1893 tarihinde henüz dünyanın hiçbir ülkesinde böyle bir uygulama yokken elde ettiği bir ülke olmuştur. Belki de bu eşitlikçi siyasi geleneğin bir sonucu olarak bugün halen Parlamento ve Bakanlık düzeyinde kadın temsiline diğer birçok ülkeye nazaran yüksek olduğu bir ülkedir. Bugün Yeni Zelanda Parlamentosu'nda kadın parlamenterlerin oranı %48'dir ve neredeyse erkeklerle aynı olan bu oran dünyadaki nadir örneklerden biridir. Ayrıca 20 Bakan arasından 8'inin kadın olması siyasette kadınların temsil oranının yüksek olduğunu gösteren başka bir veridir (The Encyclopedia of New Zealand, 2021).

Bu çalışmanın amacı Yeni Zelanda örneği üzerinden kadınların siyasi temsil sorununa eğilmek ve bu ülkede kadınların siyasi temsili konusunda iyi örnekleri ortaya koymak olmuştur. Yeni Zelanda'da dünyadaki birçok ülkeden farklı olarak, kamusal alanda kadın temsiline yüksek olmasının nedenlerine eğilerek, diğer ülkelere örnek teşkil edecek önerilere ulaşmak hedeflenmiştir. Araştırmada feminist literatür taranarak, dünyada ve Yeni Zelanda'da kadınların siyasi temsil tarihine ışık tutulmuş, kadınların haklarını korumak için çıkarılmış kanunlar ortaya konmuştur. Ayrıca oldukça köklü bir geçmişi olan kadın hareketlerinin feminist dalgalar ışığında bir okuması yapılmıştır. Yeni Zelanda'ya ait tarihi okumalar ve istatistik veriler, ülkede kadın haklarının ve aktivizmin oldukça eskilere dayandığını göstermiştir. Bu sayede ülkede siyasi, sosyal ve ekonomik yaşamda cinsiyetçi, ataerkil bir kültür oluşmamıştır.

Kadınlar ve Siyasi Temsil Sorunu

Siyasi temsil, vatandaşların seslerini, fikirlerini ve bakış açılarını kamu politikası oluşturma süreçlerinde "mevcut" hale getirme faaliyetidir. Siyasi temsil, siyasi aktörler, siyasi arenada başkaları adına konuştuğunda, onların haklarını savunduğunda, sembolleştirdiğinde ve onlar adına hareket ettiğinde ortaya çıkar (Dovi, 2002: 729-743). Siyasi temsil kökenleri oldukça eskilere dayanan bir kavramdır. Bütün vatandaşların yönetime katılmasının mümkün olmadığı her toplumda seçimle iş başına gelsin ya da gelmesin bir temsilci vardır. Çağımız modern yönetimlerinde ise vatandaşlar, kendilerini temsil edecek kişileri, seçimler yöntemiyle kendileri belirlerler. Ancak geçmişten günümüze Parlamentolar gibi önemli karar alma mekanizmalarında kadınların eşit bir biçimde temsil edilmediği aşikardır.

Demokrasilerin başlangıç noktası olarak kabul edilen Antik Yunan'da temsil etme ve siyasete katılma, sadece erkek vatandaşların birer eylemi ve hakkı olmuştur. Kadınlar ve köleler, vatandaş olarak kabul edilmediğinden, siyasi haklarından mahrumdurlar (Sumbas, 2015: 103). Antik Yunan dünyasında kadınlar, erkek vatandaşlara kıyasla çok az hakka sahipti. Oy kullanamayan, toprak sahibi olamayan veya miras bırakamayan bir kadının yeri eviydi. Evli kadınlar, en azından yasanın gözünde, kocalarının tam yetkisi altındaydı. Aristoteles gibi yazarlar, kadınları entelektüel olarak kabul etmemiş, kendileri

için önemli kararlar vermektten aciz olduklarına karar kılmışlardır. Öyle ki kadınlar her türlü yasal haktan yoksundular. Bir kadının babası ölürse ve erkek kardeşleri varsa genellikle miras elde edemezlerdi (Games, 2021).

Orta Çağ'da daha öncesinde olduğu gibi, Avrupa'da demokratik bir temsil ve yurttaşlık anlayışından söz edilemez. Halkı temsil edenler, meşruiyetini Tanrı'dan alan mutlak ve sorgulanmaz eril kişilerdir. Ayrıca 17. yüzyıldan önce kadınların temsil edilmediğine yönelik bir düşünce söz konusu değildir; dolayısıyla kadınların temsil probleminin bir sorun olarak algılanması oldukça yeni bir meseledir. Belki de yıllarca kadınların temsil edilmesi gerektiğine dair bir görüş ortaya çıkmamıştır (Sapiro, 1981:173) Genel geçer görüş, hep kadınların yakınları ya da eşleri olan erkekler tarafından iyi temsil edildiği görüşüdür. Bundan dolayı ne Antik Yunan'da ne de parlamenter demokrasilerde kadınların temsili, ilk başlarda bir önem arz etmiştir. Kadınların siyasi temsil meselesi Plato, Aquinas, Machiavelli, Hegel, Rousseau, Locke ve Hobbes gibi Batı siyasi düşüncesinin önemli düşünürleri tarafından da olağan olarak kabul edilmiştir (Darcy, Welch & Clark, 1987: 77).

Kadının siyasi temsil sorunu, anlaşılacağı üzere, kökleri çok eskilere dayanan bir meseledir. Hemen hemen bütün yönetim biçimlerinde kadınlar siyasette ikinci planda olmuşlardır. Batı'da ortaya çıkan liberal ve eşit yurttaş anlayışı içerisinde kadınların yer almadığı görülmektedir. Öyle ki eşitlik ve özgürlük düşüncelerini temel alan Fransız Devrimi esnasında kadınların da erkekler kadar haklı olduğunu savunan Olympe de Gouges 1793'te giyotin ile idam edilmiştir. Bütün bu eril düşünce yapıları içinde, kadınların seçme ve seçilme haklarını elde ettikleri tarihlerin oldukça yakın tarihler olduğunu görmek şaşırtıcı değildir. Kadınlar oy kullanma hakkını ilk kez 1893'te Yeni Zelanda'da kazanmışlardır ve Yeni Zelanda'nın kadın temsil tarihi konusunda diğer ülkelerden en önemli farkı burada yatmaktadır. Daha sonra, kadınlar Finlandiya (1906), Avustralya (1908), Norveç (1913), Danimarka (1918), Avusturya (1918), Almanya (1919), Lüksemburg (1919), Kanada (1920), ABD (1920), İsveç (1921), Hollanda (1928), Birleşik Krallık (1928), İsviçre (1971) gibi ülkelerde siyasi haklarını elde etmişlerdir (Çakır, 2013).

Kadınların kamusal alanda ve önemli mekanizmalarda hep arka planda olduklarının bilincine varan ve bu eril yapıları sorgulamaya başlayan öncü kadınlar arasında Magna Carta'nın doğduğu yer olan İngiltere'de Avam Kamarası'na seçilen ilk kadın Nancy Astor, daha önce de bahsi geçen Fransa'da Olympe de Gouges gibi cesur kadınların sayesinde artık kadınlar için bir değişim başlamıştır çünkü kadınların da en az erkekler kadar eşit olduklarına dair ortak bir bilinç oluşmaya başlamıştır. Nitekim Susan B. Anthony, Virginia Woolf, Mary Wollstonecraft gibi ünlü feminist düşünür ve yazarlar bu durumu sorgulamaya çalışan kadınların sesleri olmaya başlamışlardır (Katleen, 1993: 55).

Bu süreç, toplumdaki mevcut durumun tartışıldığı ABD'de ve her türlü despotizmin kötülüğünün farkına varan Avrupa'da siyasi hak taleplerinin tartışıldığı bir döneme denk gelmiştir. Bu sayede aynı talepleri neden kadınların da dile getiremediği sorusu ciddi anlamda kafaları kurcalamış, Fransız ve Amerikan devrimi gibi özgürlük hareketlerinin neden kadınları etkilemediği sorusu üzerinden ilk dalga feminist hareketler temellenmiştir. Birinci dalga feminizm olarak adlandırılan bu düşünceler, kadınların temsili meselesini ilk kez gündeme getirmesi açısından feminist tarih yazımı açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Yayılan bu düşünceler neticesinde, birçok farklı ülkede kadınlar seçme ve seçilme hakkı, çalışma ve eğitim hakkı gibi önemli haklarını elde etmişlerdir.

Ayrıca feminizmin ilk dalgası olarak adlandırılan bu dönem, sanayileşme ve kentleşmenin yaygınlaşmaya başladığı, liberal düşüncelerin hâkim olduğu bir dönemdir. Bu dalga'nın amacı, oy hakkına odaklanarak kadınlar için kamusal alanda fırsatlar yaratmak olmuştur. Dalga, her ne kadar öncesinde bazı önemli adımlar atılmış olsa da, resmi olarak 1848'de Seneca Falls Konvansiyonu'nda üç yüz erkek ve kadının kadınlar için eşitlik davası için bir araya gelmesiyle başlamıştır. Yeni hareketin ideolojisini ve politik stratejilerini ana hatlarıyla belirten Seneca Falls Deklarasyonu'nu Elizabeth Cady Stanton tarafından kaleme alınmıştır. Bu bildirge, ilk aşamalarında, kölelik karşıtı hareketlerle de bağlantılı olmuş ve "Ben bir kadın değil miyim?" diyen siyasi kadınların da seslerinin yükseldiği bir dönem haline gelmiştir. Oy kullanma ve kadınların siyasete katılımıyla ilgili tartışmalar, erkekler ve kadınlar arasındaki farkların o dönemde nasıl görüldüğünün incelenmesine yol açtı. Kadınların ahlaki olarak erkeklerden daha üstün olduğunu ve bu nedenle sivil alandaki varlıklarının kamusal davranışı ve siyasi süreci iyileştireceğini iddia eden kadın önderler, bu döneme damga vurdular (Wellman, 2010: 23). Bu eleştiriler temelinde 1960'larda ikinci dalga feminizm başlamış ve 1990'lara kadar devam etmiştir. Bu dalga, savaş karşıtlığı ve insan hakları temelinde dünyadaki çeşitli azınlık gruplarının artan öz bilinci ile önemli boyutlara ulaşmıştır. Yeni Sol görüşün yükselişte olduğu bu dönemde, ikinci dalga'nın sesi

giderek radikal bir hal almıştır. Bu aşamada, cinsellik ve üreme hakları baskın konulardı ve hareketin enerjisinin çoğu, cinsiyetten bağımsız olarak sosyal eşitliği garanti eden hakların elde edilmesi üzerine temelleniyordu. Bu aşama, 1968 ve 1969'da Atlantic City'deki Miss America yarışmasına karşı protestolarla başlamıştır. Feministler, kadınları evde tutmaya çalışan bir ataerkilliğin egemen olduğu ya da kadınların birer cinsel obje olarak lanse edildiği düzeni protesto etmişlerdir (Rampton, 2015: 25).

Feminizmin ikinci dalgası, diğer pek çok toplumsal hareketin arasında ses bulmuştur. Sadece kadınlardan oluşan örgütler (NOW gibi), "bilinç yükseltme" grupları oluşturarak Vietnam Savaşı gibi siyasi olaylara da tepki göstermişlerdir. "BITCH Manifestosu" ve "Kardeşlik Güçlüdür" gibi yayınlarda feministler, toplumu cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlendirmek istemişlerdir. İkinci dalga, neo-Marksizm ile psikanalitik teorinin kaynaşmasına dayalı olarak giderek teorik bir hal almış ve kadınların boyun eğdirilmesi, ataerkillik, kapitalizm, normatif heteroseksüellik ve kadının eş ve anne olarak rolü eleştirileriyle ilişkilendirmeye başlanmıştır. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları arasındaki fark belirginleştirilmiştir. Zira cinsiyet doğuştan getirilen bir özellik iken, toplumsal cinsiyet, toplumların kadın ve erkeklere yükledikleri roller ve anlamları (Arslan, 2017: 26).

1990'larda üçüncü dalga feminizm, kadın haklarının sadece siyasal boyutu ile değil, bilinenden daha farklı olarak toplumun kültürel ve sosyal ilişkilerinden kaynaklanan sorunlar üzerinden anlaşılması ve çözülmesi gereken bir sorun olarak nitelenmiştir. Günümüzde, kadınlar adına kamusal alanda var olmak hala kültürel, sosyal ve psikolojik engellerle dolu bir süreçtir. Üçüncü dalga, kadınların sahneye güçlü ve yetkili olarak çıktıkları, mağdur birer cins olarak değil, güçlü birer özne oldukları dönemdir. Cinsiyetçi kültürü yıkmak ve özellikle medyanın cinsiyetçi diline dur diyebilmek için teknolojiyen faydalanmaya ve bu konuda ortak bir bilinç oluşturmaya çalıştılar.

1990'ların başında kadınların siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler alanında aktif olarak yer almadıklarını ifade eden J. Ann Tickner, diplomaside, askeriyede ve dış politika yapım süreçlerinde kadınların neden eksik temsil edildiği ya da hiç temsil edilmediği gerçeğini sorgulamıştır. Başta o yıllarda çok önemli bir güç olan ABD olmak üzere tüm devletler, çoğunlukla askeri alanlarda ve dış politikada karar verme gibi süreçlerinde kadınların önemli konumlarda yer alması için uygun olmadıklarını düşünüyorlardı ki bu yüzden bu alanlarda kadınlar yer almıyordu. ABD ancak 1981 yılına gelindiğinde Birleşmiş Milletler'de ülkeyi temsil etmek üzere ilk defa bir kadın büyükelçi atamıştır (Tickner, 1992:45).

Kadınların siyasetteki temsili oldukça eskiye dayanan ve devam etmekte olan bir meseledir. Bugün halen dünya siyasetinde kadınlar erkeklere göre daha az varlık göstermektedirler. Tarihsel süreçte feminist dalgaların gelişimine baktığımızda, kadınların 1800'lerden bu yana kamusal alanda var olma çabası içerisinde olduklarını, erkeklerle eşit haklara sahip olmak, cinsiyet eşitsizliğine maruz kalmamak için çabaladıklarını görmekteyiz. Siyasi hak talepleri ile başlayan bu süreç, zaman içerisinde farklı taleplerin ortaya çıktığı, sadece kadınların değil, ezilen ve dışlanan bütün toplumsal kesimlerin haklarının korunmaya çalışıldığı bir sürece dönüşmüştür. Ancak bütün bu mücadelelere rağmen, kadınlar, bugün halen önemli karar alma mekanizmalarında eksik temsil edilmektedirler. Siyasette kadınları dışlayan ataerkil düşünce yapıları devam etmektedir. Buna rağmen, bazı ülkelerde kadınlar diğerlerine nazaran daha aktif, temsil mekanizmalarında daha görünür durumdadırlar. Çalışmaya konu olan Yeni Zelanda bu bağlamda gösterilebilecek iyi örneklerden biridir. Yeni Zelanda'da kadınların yasal haklarının gelişimine ve bununla bağlantılı olarak kadın hareketlerinin gelişimine bakılmıştır.

Yeni Zelanda'nın Kadın Tarihi

Yeni Zelanda'nın henüz bağımsızlığını kazanmadığı yıllarda, diğer Avrupa toplumlarında olduğu gibi, kadınlar siyasette temsil edilmiyorlardı. Koloninin 1853'teki erken seçimlerinde kadınlar oy kullanamamış ancak 1867'de Maori¹ erkekleri için ve 1879'da neredeyse tüm diğer erkekler için evrensel oy hakkı getirilmiştir. Kadınlara daha çok ev içi sorumluluklar atfedilirken, erkekler kamusal alanda söz hakkına sahipti (New Zeland Government History, 2022).

19. yüzyılın sonlarında bazı öncü kadınlar, bu eril düşünce biçimine meydan okumaya başladılar. Orta öğretimde ve üniversite eğitiminde, tıpta, kilise ve hayır işlerinde kadınlar (özellikle varlıklı veya orta sınıf ailelerden olanlar) etkin bir biçimde rol almaya başladılar. Dikkatler kısa sürede kadınların yasal ve siyasi haklarına çevrildi. Yeni Zelanda kadınlarının oy hakkı mücadeleleri 19. yüzyılın sonlarında İngiltere ve kolonileri, Amerika Birleşik Devletleri ve Kuzey Avrupa'ya yayılan kadın hakları

¹ Yeni Zelanda'da yerli halka verilen ad.

hareketlerinden etkilendi. Yavaş yavaş toplumsal hayata atılmış olan kadınlar, dünyada olup bitenlerden de etkilenmeye başladılar. Ayrıca İngiliz feminizmin yanında, Amerika merkezli Women's Christian Temperance Union'ın (WCTU) çabalarından da ilham alındı. Kadın hareketlerinin ve önde gelen kadın aktivistlerin sayesinde 19 Eylül 1893 tarihinde Lord Glasgow yasa tasarısını imzaladı ve Maori kadınları da dâhil olmak üzere, 21 yaş ve üstü 'İngiliz uyruklu' tüm kadınlar artık oy kullanma hakkına sahip oldu. Bu gelişme dünyada bir ilkti çünkü kadınlar ilk kez bir ülkede oy kullanma hakkına sahip oldular (New Zeland Government History, 2022).

1900'lü yılların başında, Yeni Zelanda tarihinde, kadınların siyasi temsili açısından önemli gelişmeler yaşanmıştır. Kadın hareketleri oldukça ön plana çıkmaya başlamış, Ulusal Kadın Konseyi (NCW), kadınların parlamento üyeliği elde edebilmeleri için çalışmalar yürütmüştür. 1898 yılında çıkarılan Kadın Kanunları Uygulama Yasası (The Female Law Practitioners Act) ile birlikte kadınlara hukuk yolu açılmış ve 1898 yılında çıkarılan Boşanma Yasası (The Divorce Act) ile kadın ve erkekler arasında kanunen eşitlik ilkesi getirilmiştir. Kadınların parlamentoda temsilci olabilmelerine dair son düzenlemeler ise 1919 yılında yapılmıştır. 20. yüzyılda kadınlar adına artık ülkede önemli gelişmeler yaşanmaya devam etmiştir. Kadınlar 1919'dan itibaren Parlamento için aday olabiliyorlardı ve Parlatmentonun ilk kadın üyesi Elizabeth McCombs 1933'te seçilmişti. Başka ülkelerde kamusal alanda kadınların adı bile anılmazken, Yeni Zelanda, kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanımış ve bu konuda dünyaya örnek olmuştur (The Conversation Journal, 2022).

1914 yılında Birinci Dünya Savaşı esnasında erkeklerin savaşlarda hayatlarını kaybetmeleri yüzünden, kamusal alanda doğan boşluk kadınlar tarafından doldurulmuştur. Özellikle iş yaşamında kadınlar oldukça aktif hale gelmişlerdir. Kate Sheppard, Jessie Mackay ve Christine Henderson gibi kadın aktivistler sayesinde, Ulusal Kadın Konseyi oldukça aktif hale gelmiştir. 1940'lara gelindiğinde ise Yeni Ulusal Kadın Konseyi olarak adı değiştirilmiş ve farklı ülkelerde şubeler açarak, kadınların sorunlarına eğilmeye devam etmiştir. 1942 yılında yürürlüğe giren Kadın Jüriliği Kanunu (The Women Jurors Act) ile 25 ila 65 yaş arası kadınların mahkeme ve parlamentolarda jüri olabilmeleri mümkün hale gelmişti. (Jones, 2013:26)

İkinci Dünya Savaşı ile ortaya çıkan ekonomik bunalımda, kadınların ülkedeki işgücüne katkısı oldukça büyük olmuştur ve 1957 yılında ise çalışan kadınların eşit ücret alımını sağlayan kanun (Equal Pay Act) kabul edilmiştir (Orr,2003:25). 1960'lı yıllarda ekonomik refaha ulaşan ülkede kadın hakları farklı boyutlara taşınmaya başlamıştır. Kadın aktivistler kadınları önemli karar alma mekanizmalarında ve çeşitli önemli organizasyonlarda aktif rol almaya teşvik etmeye başlamıştır. 1960'lı yıllar dünyada Yeni Sol'un ortaya çıktığı bir dönemdir. Bu dönemdeki kadın hareketleri, emek piyasasında ve özel alanda cinsiyet eşitsizliğinin yanında, sınıfsal farklılıkları da sorgulamaya başlamıştır. Eril düşünce yapılarının kendilerine dayattığı bütün rollerden arınmak isteyen kadınlar, küresel meselelere de değinmeye başlamışlardır. Kuzey Amerikalı ve Avrupa'daki kadın hareketlerinden etkilenen Yeni Zelanda'da "İkinci Dalga" olarak adlandırılan bu hareketler, kadınların yasal eşitliklerinden, eğitim, sağlık ve iş olanaklarına kadar eşit bir konuma gelmeleri için mücadele edilmiştir.

1970'lere gelindiğinde kadın hareketleri akademik yaşama taşınmıştır. 1972 yılında Victoria ve Waikato Üniversitelerinde Kadın Araştırmaları Merkezi kurulmuş,1973'te 1500 katılımcı ile kadınların toplumsal statülerini iyileştirmek için ilk kez Birleşmiş Kadınlar Konferansı (United Women's Convention) adı altında bir konferans düzenlenmiştir. 1976-1978 yılları arasında yapılan Kürtaj Yasası Reformu (Abortion Law Reform) ile kadınlara yönelik şiddet ve kadın sağlığı konularında düzenlemeler getirilmiştir. Kadınların siyasete katılımını artırmak için 1975 yılında Kadın Seçim Lobisi kurulmuştur.1973'te İşçi Partisi Hükümeti kadın hakları konusunda seçkin bir komite kurmuş ve Birleşmiş Milletler'in 1975 yılını Uluslararası Kadın Yılı ilan etmesinin ardından bir "Kadınlar Komitesi" daha kurulmuştur. Bu, 1981'de Kadın İşleri Danışma Komitesi (ACWA) tarafından değiştirilene kadar Ulusal Hükümet altında devam etmiş bir kuruluştur. Bu organlar, kadınların görüşlerinin, politika oluşturmayı etkilemesine yönelik ilk resmi girişimleri temsil ediyordu (Mohanram, 1996: 50).

1975 yılında, kadınların siyasete katılımını arttırmak için Kadın Seçim Lobisi (Women Electrol Lobby) kurulmuş, siyasette kadınların daha fazla yer alması gerektiği vurgulanmıştı. Yeni Zelanda 17 Temmuz 1980'de Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) adlı sözleşmeye imza atan ülkeler arasına girmiştir. Bu sözleşme, kadınların haklarını korumayı ve onlara karşı her türlü ayrımcılığı önlemeyi amaçlayan dünyada birçok ülkenin imzaladığı oldukça önemli bir anlaşmadır. 1980'de Ulusal Hükümet, kadın

hareketinin siyasi gücünün, Kabine düzeyinde kadınlar için resmi bir ses olması gerektiğinin farkına varmıştır. Adalet Bakanı bu nedenle Parlamento’da kadınların birer sözcüsü olarak kabul edilmiş ve Kadın İşleri Danışma Komitesi’ne yıllık rapor vermeye başlamıştır. (National Council of Women Of New Zeland, 2022).

Yeni Zelanda’da “Üçüncü Dalga” olarak adlandırılan süreçteki en önemli gelişmelerden biri Kadın Sorunları Bakanlığı (Women’s Affairs Ministry) olmuştur. Bakanlık, 1984 yılında cinsiyet eşitliğini desteklemek ve kadın haklarını yasal olarak korumak için kurulmuştur. 1987’de erkeklerin de kullanabileceği doğum izni yasasını çıkarmış ve dolayısıyla çocukların bakım sorumluluğunu sadece anneye veren anlayışı yıkmaya çalışmıştır. Ayrıca Bakanlık toplumdaki farklı gruplara karşı ayrımcılığın önlenmesi için de çeşitli yasalar çıkarmıştır. Kurulduğu ilk yıldan itibaren Bakanlık, kadınlar, kadın sivil toplum örgütleri ve Hükümet ile bir nevi köprü görevi görmüştür. Kadınların yasalar önünde eşit olması ve onlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi için çıkarılan diğer yasalar arasında; 1987 yılında çıkarılan Doğum İzni ve İş Koruma Kanunu (The Parental Leave and Employment Protection Act) vardır. Bu kanun ile anne ve babaya 52 haftalık bir doğum izni verilmiştir. 1985 yılında yapılan kanun değişikliği ile eşe tecavüz, suç sayılmaya başlanmıştır (Yeni Zelanda Kadın Bakanlığı, 2022).

Yeni Zelanda’da tarihsel süreç içerisinde özellikle kadın hareketlerinin etkisi ile cinsiyet eşitliğine dair bilinç oluşmuş ve kadınların siyasi haklarının yanında, yasal haklarını elde edebilmeleri de birçok ülkeden önce gerçekleşmiş ve bugün kadınlar yıllardır süregelen köklü bir geleneğin sonucu olarak siyasette oldukça güçlü hale gelmişlerdir. Kadınların kamusal alanda temsilinin diğer ülkelere göre oldukça yüksek olması, ülke kadınlarının kendi mücadelelerinin yanı sıra, onları korumak ve güçlendirmek için çıkarılan kanunlar, Hükümet’in bu konudaki duyarlı çalışmaları ve cinsiyet eşitliğine dair toplumsal bir bilinç oluşmuş olması oldukça önemlidir.

Yeni Zelanda’da Önemli Karar Alma Mekanizmalarında Kadınlar

Yeni Zelanda bugün dünyada cinsiyet eşitliğinin en iyi düzeyde olduğu ülkeler arasında yer almaktadır. Dünya Ekonomik Forumu Küresel Cinsiyet Uçurumu Endeksi ülkelerin cinsiyet eşitliğini ölçerken dört temel kriter belirlemiştir: Siyasete katılım, ekonomik katılım, eğitime erişim, sağlık hizmetlerine erişim ve güçlendirme. 153 ülke arasında yapılan araştırmada 6. sırada olan Yeni Zelanda, cinsiyet eşitsizliğinin en az olduğu Norveç, İsveç ve İzlanda gibi ülkelerle hemen hemen aynı puan aralığındadır (Dünya Ekonomik Forumu, 2022). Yeni Zelanda’da, Parlamento koltuklarının yüzde 40,8’ini kadınlar oluşturmaktadırlar. Yetişkin kadınların yüzde 97,4’ü, erkek meslektaşlarının yüzde 96,9’una kıyasla en az orta öğretim düzeyinde eğitim almış durumdadır. Kadınların işgücü piyasasına katılımı ise yüzde 64,8’dir (Human Development Report, 2022).

Tablo 1’de gösterildiği üzere, Yeni Zelanda’da kadınların parlamentoya girmeyi başardığı 1931 yılından 1984 yılına kadar kadın temsilde önemli bir artış gözlenmemiştir. 1980 sonrası kadın hareketlerinin etkisi ve 1996’da karma üyeli nispi temsilin (MMP) tanınmasından sonra, kadın parlamenter sayısı yıllar içerisinde artmıştır. Bugün ülke parlamentosunun yüzde 58’ini kadınlar oluşturmaktadır. Yeni Zelanda parlamentolarında kadın temsili sıralamasında da dünyada 5. sırada yer almaktadır. Bu ilerleme, Yeni Zelanda’nın kadınların oy kullanma hakkını kazandığı dünyadaki ilk ülke olduğu 1893’te başlayan kararlı çabaların bir sonucudur. Herkes için eşitlik ilkesi ülkenin yasalarında yer alırken, ülkede kadın hakları için gerçekleştirilen uygulamalar tutarlı ve olumlu bir örnek oluşturmaya devam etmektedir. Yeni Zelanda Parlamentosu, kadınların siyasette temsilini ve sesini artırmaya yönelik girişimler üzerinde çalışan, partiler arası çalışan aktif bir kadın parlamenter grubuna sahiptir ve Parlamentoda kadınlara özel bir ‘Oy Hakkı Odası’ bulunmaktadır (Uluslararası Parlamentolar Birliği, 2022).

Bugün dünyada kadın başbakanlar tarafından yönetilen 20 ülkeden biri olan Yeni Zelanda’da 2017’de başa gelen Jacinda Ardern ilk günden itibaren kendine cinsiyet eşitliğinin olduğu bir kabine hedefi koymuştur. Hükümet ilk tek partili çoğunluk hükümeti olmasının yanı sıra, aynı zamanda oldukça çeşitli bir kabineye sahiptir. Ardern, ilk döneminde kabinede daha fazla kadın bulundurmak için çabalamıştır. Yeni parlamentonun yaklaşık yarısı (%47) ve İşçi Partisi grubunun çoğunluğu (%53) kadındır. Bakanlıkta Ulusal Parti’nin grubundan daha fazla kadın vardır. Ardern ayrıca Jan Tinetti, Kiri Allan ve Dr Ayesha Verrall gibi isimleri kabinede çeşitli Bakanlıklar’da görevlendirdi (The Conversation Journal, 2022).

Tablo 1. Yeni Zelanda Parlamentosu'nda Kadın ve Erkek Parlamenterlerin Oranı

Yıl	Oran (%)	
	Erkek	Kadın
1931	98,75	1,25
1935	100,00	0
1938	96,25	3,75
1943	97,50	2,50
1946	97,50	2,50
1949	96,25	3,75
1951	95,00	5,00
1954	95,00	5,00
1957	95,00	5,00
1960	95,00	5,00
1963	93,75	6,25
1966	95,00	5,00
1969	96,38	3,61
1972	96,47	3,53
1975	96,47	3,53
1978	96,60	3,40
1981	92,40	7,60
1984	87,50	12,50
1987	86,60	13,40
1990	83,68	16,32
1996	70,83	29,17
1999	69,17	30,83
2002	71,67	28,33
2005	67,77	32,23
2008	66,39	33,61
2011	67,77	31,23
2014	68,60	31,40
2017	62,00	38,00
2020	42,00	58,00

Kaynak: Yeni Zelanda Parlamentosu, 2022.

Bugün ülkesinde herkes için adalet ve demokrasiyi sağlamaya çalışan bir kadın lider olarak Jacinda Ardern Covid-19 sürecini çok iyi yönetmesi ile ilgili olarak dünyanın en iyi liderleri arasına girmeyi başarmıştır. Yeni Zelanda, pandemi nedeniyle tüm ülkenin karantinaya alındığı ilk ülke oldu. Ülkede ilk zamandan bu yana yüksek seviyede önlemler alındı ve 2017 Ekim ayından beri hükümetin lideri olan 39 yaşındaki Ardern'nin karantina ilan ettiği zaman ülkede sadece 6 vaka vardı. Ardern'in bu başarılı yönetimi sayesinde ülkedeki vaka sayısı 1366, ölen insan sayısı sadece 6 olarak kayıtlara geçti (Euronews, 2022).

Tablo 2'de gösterilen Yeni Zelanda'da yerel siyasette kadın temsiline bakıldığında yerel siyasetin birimleri olan şehir, ilçe ve halk konseylerinde kadın temsiline yüzde 30'ları bulduğu görülmektedir. 2013 yerel yönetim seçimlerinde adayların yüzde 31'i ve seçilen üyelerin yüzde 33'ü kadındı. Yerel yönetimlere seçilen kadınların oranı son 25 yılda dörtte birden, üçte bire yükselmiştir.

Günümüzde Yeni Zelanda'da kadınlar artık yerel yönetim tarafından seçilen tüm üyelerin yüzde 42'sinden fazlasını oluşturmaktadır. Auckland'ın yerel kurulları, üyelerin yüzde 51'ini oluşturan kadınlarla en yüksek temsil oranına sahipken, onu yüzde 46 ile ulusal topluluk kurulları takip etmektedir. 2010 yılında seçilen kadın üyelerin yüzdesinin yüzde 30 olduğu göz önüne alındığında, yerel konseylerdeki cinsiyet çeşitliliği seviyesi gerçek bir ilerlemenin işaretidir. Kadın belediye başkanlarının 13'ten 20'ye yükselmesine ek olarak, kadın meclis üyelerinin oranı şu anda yüzde 40'a ulaşmıştır. Wellington ve Nelson şehir konseyleri gibi bazı konseyler ve kurullar artık masanın etrafında en azından kadın ve erkeklerin eşit bir paya sahip olduğu yerlerdir (Local Government New Zealand, 2022).

Genel siyasette oldukça aktif olan kadınlar, ülkenin yerel siyasetinde de oldukça aktiftir ve 1990 sonrası yerel siyasette önemli karar alma mekanizmalarında kadınların temsil oranının artmasının oldukça önemli olduğu açıktır çünkü kadınların önemli karar alma mekanizmalarında desteklenmesi, hükümetin kadınlar için en önemli önceliklerinden biridir.

Tablo 2. Yeni Zelanda’da Yerel Siyasette Kadın Temsilci Oranları

Yıl	Yerel Siyaset			
	Bölge Konseyi	Şehir Konseyi	İlçe Konseyi	Halk Konseyi
Oran (%)				
1989	22	35	19	29
1992	25	35	23	32
1995	29	33	26	33
1998	28	36	27	35
2001	26	39	26	31
2004	25	34	26	32
2007	27	37	28	33
2010	24	35	28	33
2013	21	33	30	37

Kaynak: Ministry of Social Development, 2022.

İşgücüne katılım söz konusu olduğunda ise Yeni Zelanda’da kadınların katılım oranının yüzde 65,9 olduğu görülür. İstihdamın, Yeni Zelanda ekonomisini büyütme için önemli olmasının yanı sıra, kadınlar ve aileleri için geniş kapsamlı ve olumlu sonuçlar doğurduğu açıktır. Kadınlar istihdama her zamankinden daha yüksek oranda katılmaktadır. 1986’dan beri kadın işgücü yüzde 50’den fazla artmış ve Yeni Zelanda kadınlarının işgücüne katılım oranı OECD ortalamasının üzerindedir. Kadınlar, özel sektörde küçük ve orta ölçekli şirketlerde yönetici pozisyonlarının yüzde 32’sini, büyük ölçekli şirketlerin yönetici pozisyonlarının yüzde 20’sini oluşturmaktadırlar. Kadın yönetim kurulu üyeleri en yaygın olarak yüzde 52 ile merkezi yönetimlerde, mühendislik alanında (yüzde 50), Eğitim (yüzde 47) ve Sağlık(yüzde 46) alanlarında faaliyet göstermektedirler.(Stratejic Pay Reports, 2022).

Önemli karar alma mekanizmalarından biri olan yüksek mahkemelerde kadın hâkimler Yeni Zelanda’daki toplam yargının yüzde 29’unu temsil etmektedir. Ayrıca kadınlar Yeni Zelanda’nın diplomatik hizmetinde önemli bir rol oynamaktadır. Dışişleri ve Ticaret Bakanlığı’ndaki (TİM) personelin yüzde 53,4’ü kadınlardır ve Yeni Zelanda’nın genç diplomatlarının çoğunluğunu (yüzde 55) kadınlar oluşturmaktadır. Dış politika yönetimi pozisyonlarında kadınlar alanın yüzde 56’sını oluşturmaktadır (Ministry For Women, 2022).

Kadınların özellikle yükseköğretimde yine oldukça aktif oldukları görülmektedir. Bugün Yeni Zelanda’da yükseköğretimde, akademik personelin yüzde 50’sini oluşturmaktadırlar. 2021 yılında lisans derecelerinin üçte ikisi kadınlar tarafından alınmıştır. On yıldan fazla bir süredir yükseköğretimde kadınların sayısı erkekleri geçmiştir (Ministry of Education, 2022).

Yeni Zelanda’da önemli karar alma mekanizmalarını, kadınların işgücüne katılımını ve özellikle de yükseköğretimde statülerini değerlendirdiğimizde, hemen hemen hepsinde kadınların oldukça aktif ve ön planda olduğunu görmekteyiz. Hükümet, kadınların kamusal alana tam katılımı konusunda engelleri ortadan kaldırmaya kararlıdır. Ayrıca ülkede cinsiyet eşitliği bir bütünün parçası gibidir. Örneğin işgücüne katılım konusunda var olan cinsiyet eşitliği, diğer sektörlerde de benzer şekilde vardır ve hayatın diğer alanlarına da yansımaktadır.

SONUÇ

Yeni Zelanda uzun zamandır kadın hakları konusunda öncü bir ülke olmuştur. 1893’te kadınlara seçme hakkı vererek dünyada bir ille imza atan Yeni Zelanda Hükümeti, cinsiyet eşitliğini sağlama konusundaki kararlılığını sürdürmüştür. Kadınların siyasi haklarını elde ettikleri tarihten bu yana, kadın hakları düzenli olarak genişletilmiş, böylece kadınlar hukukun her alanında eşit haklara sahip olmuşlardır. Yeni Zelanda, bugün cinsiyet eşitliği konusunda dünyanın en önemli 10 ülkesi arasındadır. Adalet ve eşitliği temel alan ulusal değerleriyle, cinsiyet eşitliği temelli mirasıyla Yeni Zelanda’da kadınlar bugün önemli karar alma mekanizmalarında büyük rol oynamakta, ülke kadınların çoğunlukta olduğu bir hükümet tarafından yönetilmektedir.

Yeni Zelanda’da kadınların siyasette ve önemli karar alma mekanizmalarında bu derece güçlü olmalarının nedenleri arasında 1800’lü yıllardan bu yana yerleşmiş cinsiyetçi olmayan düşünce biçimleri ve siyasi kültür vardır. Kadınları kamusal alandan uzaklaştıran ve kabullenemeyen zihniyet

uzun sürede yerleşen ve kök salan bir zihniyettir. Bu zihniyetin oluşmasında ataerkil aile yapıları, kültürler ve eğitim sistemleri etkilidir. Bu toplumsal gerçekler bireylerin siyasi tercihlerine de yansımaktadır. Yeni Zelanda bu zihniyetin kökleşemediği belki de dünyadaki nadir ülkelerden biri olarak varlığını sürdürmektedir. Bu zihniyetin kökleşmemiş olmasının oldukça önemli getirilerinin olduğu aşikârdır çünkü ekonomik ve sosyal hayatta oldukça yüksek olan kadın temsili, ülkenin en önemli karar alma mekanizması olan Parlamento’da da oldukça yüksektir. Bütün bu olumlu gelişmelerin ve diğer ülkelerden bu anlamda çok farklı olmanın diğer bir nedeni olarak, ülkenin kadınlarının yüzyıldır devam eden mücadeleleri ve kadın sivil toplum kuruluşlarının karar alıcıları etkileme düzeyinin yüksek olması da gösterilebilir. Ayrıca ülkenin demokratik siyasi kültürü, bütün dezavantajlı gruplara da temsil olanağını adaletli bir şekilde sağlamaya çalışmaktadır. Kadınların siyasi temsili arttırmak için Yeni Zelanda’da olduğu gibi, hükümetlerin kadın sivil toplum örgütleri ile iş birliği içerisinde çalışmakta ve bunun bir siyasi kültür geleneği haline getirmektedir.

KAYNAKÇA

- Arslan, B. (2017). “The Visibility Of Masculine And Feminine Languages In Columns”, *European Journal of Language and Literature*, Vol.3. No:3, ss.25-35.
- Çakır, S. (2013). *Erkek Kulübünde Siyaset, Kadın Parlamentelerle Sözlü Tarih, Versus Yayınları, İstanbul.*
- Dovi, S. (2002). “Preferable descriptive representatives: Will just any woman, black, or Latino do?” *American Political Science Review*, 96(4), ss.729-743.
- Euronews, <https://tr.euronews.com/2020/04/15/kad-n-liderler-covid-19-a-aman-vermedi-erkek-meslektaslar-na-fark-attu> (Erişim Tarihi: 14.10.2021).
- Games, M. (2021). *Ancient Lovers. World History Encyclopedia*. Retrieved from <https://www.worldhistory.org/image/14287/ancient-lovers/>
- Human Development Report, The Next Frontier: Human Development and the Anthropocene Briefing note for countries on the 2020 Human Development Report, 2022.
- Jones, H. (2013). *A Historical Analysis Of The Status Of Women In New Zeland: Has Cedaw Had An Impact?* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, The University Of Waikato, 2013.
- Kathleen, B. J. (1993). *Compassionate Authority: Democracy and Representation of Women*, Routledge, New York.
- Local Government New Zeland, <https://www.lgnz.co.nz/news-and-media/2019-media-releases/women-candidates-win-over-voters-in-local-elections/> (Erişim Tarihi: 14.01.2022).
- Ministry For Women, <https://women.govt.nz/work-skills/paid-and-unpaid-work/labour-force-participation> (Erişim Tarihi: 15.01.2022).
- Ministry Of Education <https://www.educationcounts.govt.nz/home> (Erişim Tarihi: 15.01.2022).
- Ministry of Social Development, <http://socialreport.msd.govt.nz/civil-and-political-rights/representation-of-women-in-government.html#2.-local-authority-elections> (Erişim Tarihi: 13.01.2022).
- Mohanram, R. (1996). “The construction of place: Maori feminism and nationalism in Aotearoa/New Zealand”. *NWSA Journal* Vol:8. No:1, ss. .50-69.
- National Council Of Women Of New Zeland, <https://www.ncwnz.org.nz/what-we-do/cedaw/> (Erişim Tarihi: 13.01.2022).
- New Zeland Government, <https://nzhistory.govt.nz/page/women-vote-first-general-election> (Erişim Tarihi: 02.01.2022).
- Orr, E. (2003). “Equal Pay For Work of Equal Value in New Zealand: A History of the 1960 and 1972 Equal Pay Acts”. *Women’s Studies Association (NZ)*, Palmerston North, ss. 21-23.
- Rampton, M. (2015). *Four waves of feminism*, Pacific University, Oregon.
- Sapiro, V. (1981). “Research Frontier Essay: When Are Interests Interesting? The Problem of Political Representation of Women”, *American Political Science Association*, Vol: 75, No: 3.
- Strategic Pay Reports, <https://www.strategicpay.co.nz/> (Erişim Tarihi: 23.01.2022).
- Sumbas, A. (2015). “Kadının Politik Temsil Meselesi Üzerine Bir Tartışma”, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No: 53, ss. 103-121.
- The Conversation Journal, <https://theconversation.com/her-cabinet-appointed-jacinda-ardern-now-leads-one-of-the-most-powerful-governments-nz-has-seen-148984> (Erişim Tarihi:14.01.2022).

- The Conversation Journal, <https://theconversation.com/why-new-zealand-was-the-first-country-where-women-won-the-right-to-vote-103219> (Erişim Tarihi: 23.01.2022).
- The Encyclopedia of New Zeland, <https://teara.govt.nz/en/graph/28634/women-in-parliament> (Erişim Tarihi: 28.12.2021).
- Tickner, J. A. (1992). Gender in International Relations: Feminist Perspectives on Achieving Global Security, Columbia University Press, New York.
- Uluslararası Parlamentolar Birliği, <https://www.ipu.org/news/case-studies/2021-03/women-in-politics-in-new-zealand-heres-what-they-are-doing-right> (Erişim Tarihi: 13.01.2022).
- UN Women, <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications> (Erişim Tarihi: 28.12.2021).
- Wellman, J. (2010). The Road to Seneca Falls: Elizabeth Cady Stanton and the First Woman's Rights Convention, University of Illinois Press.
- World Economic Forum, <https://www.weforum.org/reports/ab6795a1-960c-42b2-b3d5-587eccda6023/digest> (Erişim Tarihi: 13.01.2022).
- Yeni Zelanda Kadın Bakanlığı Web Sitesi, <https://women.govt.nz/about/new-zealand-women/history/ministry> (Erişim Tarihi: 13.01.2022).
- Yeni Zelanda Parlamentosu, <https://www.parliament.nz/en/mps-and-electorates/members-of-parliament/> (Erişim Tarihi: 13.01.2022).

